

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยจัดอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งงานพัฒนาประเทศเป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวาง เป้าหมายของการพัฒนาคือความมั่นคงของประเทศ ประเทศจะมีความมั่นคงได้ก็ต่อเมื่อมีความมั่นคงในองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และความมั่นคงทางการเมือง และตัวจักรสำคัญที่จะทำให้เกิดความมั่นคงทั้งหลายเกิดขึ้นได้นั้นก็คือ ประชากรภายในประเทศนั่นเอง ดังนั้น ประชากรจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันพัฒนาตัวเองให้มีคุณค่าในสังคมและประเทศชาติ กระบวนการที่จะก่อให้เกิดประชากรที่มีคุณค่านั้นก็คือการศึกษา ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องจัดบริการด้านการศึกษาให้แก่ประชากรในชาติอย่างดีและทั่วถึง ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมากจึงจะเห็นได้ว่า แผนการศึกษามีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์อยู่เสมอ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายนิเทศการศึกษาขึ้นเพื่อช่วยแนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการสอนให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การนิเทศการศึกษาจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ แต่อย่างไรก็ตามการนิเทศการศึกษาจะโดยลดีเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการทำงานของศึกษานิเทศก์ ดังที่ พิทักษ์ มังกรไชยา ได้กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์จะทำงานให้บรรลุผลดีหรือไม่นั้น ต้องหมั่นสำรวจและวัดผลงานที่กระทำไปแล้วอยู่เสมอ เพื่อสำรวจตัวศึกษานิเทศก์เองก่อนที่จะไปช่วยผู้อื่นวิพากษ์วิจารณ์ อีกประการหนึ่งก็เพื่อที่จะได้หาทางเพิ่มส่วนดีและลดจุดอ่อนทั้งหลายที่มีอยู่ทำให้เกิดความมั่นใจว่าเราทำงานในหน้าที่เป็นผลดีและถูกต้องใจตัวเรา¹

¹พิทักษ์ มังกรไชยา, "ปัญหาในการนิเทศโปรแกรมทางพลศึกษาในโรงเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 1.

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา (Supervision) เริ่มใช้ครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาในระบอบปลายศตวรรษที่ 19 และมีผู้ให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ ดังนี้

กูด (Good) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามหลายอย่างของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาที่จะช่วยแนะนำครู เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ ช่วยพัฒนาครู ช่วยเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเลือกเนื้อหาวิชา ช่วยเลือกและปรับปรุงวิธีสอน ช่วยเลือกและปรับปรุงการประเมินผลของการสอน¹

ตามพจนานุกรมของ เวปสเตอร์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า "การนิเทศ หมายถึง การกระทำการแนะแนวทาง การตรวจตราและการมองเห็นโดยรวม"²

นอกจากนี้ สมพงศ์ เกษมสิน ได้กล่าวถึงคำว่า การนิเทศ ในสารานุกรม การบริหารไว้ดังนี้ คือ การนิเทศ (Supervision) หมายถึง การกำกับดูแลงาน และความหมายของคำนี้มีที่แปลหลายอย่างต่างกัน เช่น "หน้าที่ของหัวหน้างาน" "หัวหน้างาน" "การตรวจเยี่ยมและแนะนำงาน" หรือ "การนิเทศงาน" ก็มี หรือจะใช้คำว่า "การกำกับดูแลงาน" หรือ อาจให้ความหมายเชิงนิยามของการกำกับดูแลงานไว้คือ "การมอบหมาย การรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่แก่บุคคลในการวางแผนอำนวยความสะดวกงาน ประสานงาน และประเมินกิจกรรมที่เป็นผลงานของบุคคลอื่น" จะเห็นได้ว่า การกำกับดูแลงานนี้เป็นการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายซึ่งได้กำหนดไว้ตามแผน แต่ลักษณะของการกำกับดูแลงานแต่ละชนิดต่างกันออกไปสุดแต่ว่า เทคนิคของงานและการผลิตที่อยู่ในสถานการณ์-

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Co., 1959), p. 539.

²Philip Badcock Gove, Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged, (Mass : G+C Merrian Co., 1967), p. 2296.

ของงานแต่ละแห่ง¹

วายส์ (Wiles) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การช่วยเหลือให้สภาพ-
การเรียนการสอนพัฒนาไปในทางที่ดี² เบอร์ตัน และ บรูคเนอร์ (Burton and
Brucckner) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กลวิธีของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้
บริการ เกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนโดยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา-
หลายฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการแก่เด็ก³

พินัส หันนาคินท์ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่การ
ปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษามีโครงการบังคับหรือคอยจับ
ผิดแต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงต้องตั้งอยู่บน
รากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี⁴

สุรินทร์ สรศิริ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ แผนงานที่จัดขึ้น เพื่อปรับปรุง
การเรียนการสอนให้ดีขึ้น⁵

¹สมพงษ์ เกษมสิน, สารานุกรมการบริหาร (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2517), หน้า 157.

²Kimball Wiles, Supervision for Better Schools, (New York :
Prentice-Hall, 1952), p.10.

³William H. Burton and LeoBrueckner, Supervision : A Social
Process, (New York : Appleton-Century-Crofts, 1955), p. 11.

⁴พินัส หันนาคินท์, หลักบริหารโรงเรียน (พระนคร : วัฒนาพานิช,
2513), หน้า 148.

⁵สุรินทร์ สรศิริ, "การนิเทศการศึกษาคืออะไร", คู่มือการศึกษา 2508,
พิมพ์ครั้งที่ 2. (พระนคร : แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511),
หน้า 11-13.

สาย ภานุรัตน์ กล่าวว่ การนืเทศการศึกษ หมายถึง ความพยายามอย่าง
หนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านกร เรียนการสอนและ
ใ้ขอคิดต่อไปว่ศึกษานืเทศกัหมายถึงคนที่มีคาไกลณคปกคิ ศึกษานืเทศกัตองเป็นผูที่มีผูใหญ่
(รับฟังมาก) ตามแหลม (มองไกล) ปากเล็ก (พูดน้อยใ้ความ) ศึกษานืเทศกัจะตองเป็น
ผูถือหลัก ไม้ใช้ถือส่ และกรนืเทศการศึกษใ้ให้ออกุมคคิว่ จงนืเทศเพื่อการไม้นืเทศ¹

สุภากร ราชกรกิจ กล่าวว่ การนืเทศ คื กรนืแจงแนะนำ แสดงแบบอย่าง
ที่คืให้ถูกตองเหมาะสม นืเทศ มีใ้ค้หมายความว่ กรสอดส่องดูแลและจับผิด หรือค้าหนดคิเตียน
ใ้เสียก้าลังใจ เกิดความไม้มนัใจ กรนืเทศเป็นไปใ้ทางสรางสรรรค จรรโลง และมื-
เป้าหมายที่จ้ะช่วยใ้ทุกอย่างคิขึ้น กระท้าทุกอย่างเพื่อส่งเสริมใ้การจ้คการศึกษาระสบ
ผลคิ มีกรพัฒนาตัวครุ กรงานของครุ กรจ้คค้าเนิงงานของโรงเรียน ซึ่งสื่งเหล่านืจะ
ช่วยส่งผลใ้นักเรียนมืความงอกงามทุก ๆ ค้าน มืความส้าเร้จใ้การศึกษตอไป หรือมื
ความสามารถใ้การประกอบอาชีพใ้ค้ ประพคิปฏิบัติคนใ้เป็นประโยชน์ตอครอบครัวและ
สังคม เป็นผลเมื่องคิที่มีคุณภาพของประเทชชาติตอไป²

ธีรเทพ ทองสดีคย กล่าวว่ การนืเทศการศึกษ คื กระบวนการพัฒนาปรับ-
ปรุ้งการ เรียนการสอนใ้ค้ขึ้น เพื่อใ้ผลของการศึกษามีมาตรฐานทั้งค้านปริมาณและคุณภาพ
สอดคดองและสนองความตองการของสังคมและสภาพการณืท้วไปใ้ในปัจจุบัน³

¹สาย ภานุรัตน์, "กรนืเทศการศึกษาคือะไร," ค้มนืเทศการศึกษ2508,
พิมพ์ครั้งที่ 2. (พระนคร : แผนกรการพิมพ์วิทยาลัยครุสวนสุนันทา, 2511), หนา 11-13.

²สุภากร ราชกรกิจ, "กรนืเทศการศึกษ," ประมวลค้าวรรยายใ้การ
อบรมครุใหญ่สื่งก้คองค้กรบริหารสวนจ้หวัดท้วราชอาณาจ้กร วนที่ 1 (พระนคร :
โรงพิมพ์สวนทองดิน, 2514), หนา 278.

³ธีรเทพ ทองสดีคย, "ความคิเห็นของครุประถมศึกษที่มีตอการปฏิบัติงาน
ของศึกษานืเทศกั" (วิทยานืพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2516), หนา 17.

พิทักษ์ มังกรไชยา ได้สรุปไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กิจกรรมที่ทำโดยทุกวิธีทาง เพื่อทำให้เกิดพัฒนาการแก่ครูและเด็ก ฟิงระลิกไว้เสมอว่า ที่กล่าวมาเช่นนี้มีใจจะหมายความว่า การนิเทศศึกษานั้นเพ่งเล็งแต่ปรับปรุงครู โดยเห็นว่าครูยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ในกระบวนการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่เด็ก หากแต่เพ่งเล็งคลุมตลอดไปตั้งแต่ต้นนโยบายการศึกษา จุดประสงค์การศึกษา การพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร อุปกรณ์การสอน วิธีการสอนของครู สภาพการณ์ดำเนินการสอน หรือสิ่งแวดล้อมของครูและของเด็กขณะเรียน ตลอดจนกระทั่งถึงปัญหาต่าง ๆ ในส่วนตัวครูและเด็ก สิ่งเหล่านี้ย่อมอยู่ในขอบเขตของการนิเทศการศึกษาตามแนวความคิดของนักการศึกษาในยุคปัจจุบันทั้งสิ้น¹

ความเป็นมาของการนิเทศ

การนิเทศการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วิวัฒนาการมาตั้งแต่ปีศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา โดยเริ่มในโรงเรียนประถมศึกษามีผู้บริหารเป็นผู้ทำการนิเทศ เป็นไปในทำนองตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ต่อมาฝ่ายบริหารมีงานมากขึ้นจึงตั้งตำแหน่งขึ้นใหม่เป็นตำแหน่งผู้ตรวจ เช่นเดียวกับศึกษาธิการ ในระยะนี้ (ค.ศ. 1801-1840) โรงเรียนได้เพิ่มวิชาเรียนสาขาต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ คหกรรม พลศึกษา และวิชาเหล่านี้ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรด้วยคนหลายคนที่ไม่มีความถนัด โดยเฉพาะผู้บริหารผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ หลาย

---

¹พิทักษ์ มังกรไชยา, "ปัญหาในการนิเทศโปรแกรมทางพลศึกษาในโรงเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 4.

เมืองจึงจัดตั้งสำนักงานนิเทศการศึกษา (Supervisory Department) ขึ้น ประกอบ
ด้วยผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่าง ๆ¹

ในปลายศตวรรษที่ 19 ประมาณ ปี ค.ศ. 1894 ประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่ม
ใช้คำว่า นิเทศการศึกษา (Supervision) อย่างเดียว แทนคำว่า การตรวจตรา
(Inspection) ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างคำว่า การตรวจตรากับคำว่า นิเทศ ตามแนว
ความคิดของชาวอเมริกันเสนอว่า การตรวจตราเป็นการตรวจเพื่อคอยจับผิดและลงโทษ
ส่วนคำว่า นิเทศ เป็นการตรวจเพื่อนำมาช่วยเหลือ²

สำหรับการนิเทศการศึกษาของประเทศไทยนั้นมีความเป็นมาดังที่มีผู้กล่าวไว้
ดังต่อไปนี้ เช่น

ม.ล.บุญเหลือ กุญชร โคกกล่าวว่ามีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า งานนิเทศการศึกษา
ของไทยนั้น มีเชิงงานใหม่ ถ้าพิจารณากันจริงๆ จะพบว่งานนี้เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2438
ในรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ในครั้งนั้นเป็นไปในทำนองการตรวจ (
โรงเรียนมากกว่าการนิเทศ³

---

¹William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision : A
Synthesis of Thought and Action (New York : McGraw-Hill Book,
Co., 1962), pp. 1-5.

²ธีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงาน
ของศึกษานิเทศก์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 11.

³บุญเหลือ กุญชร, ม.ล. "ของเก่า-ของใหม่" จันทร์เกษม ฉบับที่ 11
(เมษายน 2499) : 30.

ในปี พ.ศ. 2445 ได้มีการตั้งกรมตรวจโรงเรียนขึ้นในกระทรวงธรรมการ (ตรวจเฉพาะในพระนคร) และในปี พ.ศ. 2449 จัดให้มีการตรวจโรงเรียนในทางจังหวัดขึ้นโดยส่งข้าหลวงธรรมการสองคนไปประจำที่พระนครหรืออยุธยาและพิษณุโลก วิธีการตรวจโรงเรียนได้ขยายตัวมากขึ้นจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2452 มีธรรมมาประจำมณฑลครบทุกมณฑล รวม 15 คน และในปี พ.ศ. 2453 ได้ตั้งกรมการผู้ช่วยไปประจำตามจังหวัดที่สำคัญ ๆ ก่อน ดังนั้น วิธีการควบคุมการศึกษาจึงเริ่มขึ้นและแพร่ขยายไปทั่วประเทศ¹

การนิเทศการศึกษาตามลักษณะในปัจจุบันของไทย ได้รับอิทธิพลและแบบอย่างมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ปีที่เริ่มต้นเป็นหลักฐาน คือ ปี พ.ศ. 2494 ซึ่งเป็นปีที่กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มมีโครงการปรับปรุงการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าเข้าสู่ระบบการศึกษาแผนใหม่ โดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และคณะกรรมการบริหารวิเทศกิจ (USOM) จากนั้นทำให้ระบบการศึกษาของไทยเริ่มเคลื่อนไหวคืบตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2494 นี้ กรมสามัญศึกษาได้ตั้งโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาขึ้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และปี พ.ศ. 2495 ตั้งโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา กรุงเทพฯ-ธนบุรี ขึ้นอีก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงคิดปรับปรุงหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการเพิ่มเติมขึ้นในกรมกองต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

กรมวิสามัญศึกษา (ปัจจุบันเป็นกรมสามัญศึกษา) เป็นกรมแรกที่เริ่มงานนิเทศการศึกษาขึ้น คือ ปี พ.ศ. 2495 ได้เริ่มการแนะแนวทางในการศึกษาหรือเรียกว่า "นิเทศการศึกษา" เป็นครั้งแรกเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่ตั้งกักกองฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครูปัจจุบัน เดิมเป็นกองฝึกหัดครูอยู่ในกรมวิสามัญศึกษา จำนวน 98 โรงเรียน และโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเตรียมอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค รวม 20 จังหวัด²

¹ یمانิจ ชุมสาย, ประวัติการศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์คำรวจ, 2498), หน้า 29.

² กรมสามัญศึกษา, บันทึกการนิเทศการศึกษา 2516 (นครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี : ก้าวหน้าการพิมพ์, 2515), หน้า 27.

ในปีเดียวกันนี้ กรมวิสามัญศึกษาจัดให้มีการอบรมผู้นิเทศการศึกษา ซึ่งเรียกว่า "ศึกษานิเทศก์" ขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2497 (แต่การตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ในประวัติกระทรวงศึกษาธิการไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดดังกล่าวไว้) กรมวิสามัญศึกษาเริ่มงานนิเทศการศึกษาต่อเนื่องจากโครงการปรับปรุงคณะเชิงเทรา และโครงการกรุงเทพ-ธนบุรี หลังจากทำการทดลองตามโครงการทั้งสองพอสมควรแล้ว กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่าจำเป็นจะต้องตั้งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการระดับประถมศึกษาขึ้น เพื่อติดตามผลงาน และให้ความช่วยเหลือแนะนำครูประถมศึกษาต่อไป¹ ดังนั้นจึงอนุมัติให้กรมวิสามัญศึกษาจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นตามลำดับต่อไปนี้

ปี พ.ศ. 2497 อนุมัติให้ตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์กรมขึ้น เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม

ปี พ.ศ. 2500 อนุมัติให้ตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัดขึ้น 71 แห่ง

ปี พ.ศ. 2503 อนุมัติให้ตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำเขตขึ้น 12 แห่ง² /

จากการที่พลศึกษาเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งในกระบวนการศึกษาทั้งหมด เพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพตามต้องการจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ และงานค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งที่รวมอยู่ในกระบวนการนั้น ๆ แต่เดิมกรมพลศึกษามีได้จัดการนิเทศขึ้นโดยตรง แต่ได้มีการจัดการดำเนินการนิเทศอบรมและประสานงานกับหน่วยราชการ และสถาบันต่าง ๆ ที่กรมได้รับหนังสือขอร้องมาเป็นครั้งคราวเป็นเนืองนิจ โดยหน่วยราชการและสถาบันเหล่านั้นขอให้ส่งวิทยากรไปช่วยให้การอบรมในวิชาพลศึกษา สุขศึกษา การกีฬา และการดูแลอยู่เสมอมา ประกอบกับกรมอื่น ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มมีศึกษานิเทศก์ขึ้นแล้ว กรมพลศึกษาจึงพิจารณา

¹กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 653-654.

²อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา, "ฐานะและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์" คู่มือนิเทศการศึกษา 2508, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร : แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2511), หน้า 1.

เห็นสมควรจะได้เตรียมการในเรื่องนี้ไว้เพื่อให้ความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ของกรมอื่น ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการด้วย แต่เนื่องจากยังขาดกำลังคน ในการจัดตั้งครั้งแรกจึงมีอาจจัดตั้งเป็นหน่วยขึ้นไต่ทั้ง ๆ ที่ปรารถนาจะเริ่มดำเนินการในด้านการนิเทศ อบรมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาของชาติ เพราะกรมพลศึกษายังตระหนักถึงความสำคัญในวิชาพลศึกษาว่าเป็นปัจจัยสำคัญในด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวิชาการแขนงอื่น ๆ เมื่อมีโอกาสใน พ.ศ. 2497 กรมพลศึกษาจึงจัดให้มีแผนกศึกษานิเทศก์ขึ้นในกองส่งเสริมพลศึกษาเพื่อปฏิบัติหน้าที่และประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ของกรมอื่น ๆ โดยจัดดำเนินการในการนิเทศอบรมในสายวิชาพลศึกษา สุขศึกษา สวัสดิศึกษา นันทนาการ ลูกเสือ อนุชาชาติ และกิจกรรมเยาวชน ซึ่งได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันนี้

ปี พ.ศ. 2506 กรมพลศึกษาได้ตั้งอัตรานิเทศก์ตรี 6 อัตรာ เพื่อไปประจำเขตศึกษา 6, 7, 9, 10, 11 และ 12

ปี พ.ศ. 2507 ได้ตั้งอัตราศึกษานิเทศก์อีก 6 อัตราเพื่อไปประจำเขตศึกษา 1, 2, 3, 4, 5 และ 8

ศึกษานิเทศก์ประจำเขตศึกษา 1-12 เป็นตัวแทนของกรมพลศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์วิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ กีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเยาวชน และประสานงานในด้านการศึกษานิเทศการศึกษานิเทศในสายวิชาต่าง ๆ รวมกับศึกษานิเทศก์ของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมอื่น ๆ ซึ่งประจำอยู่ในภาคศึกษาเดียวกัน¹

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา

1. นิเทศ อบรมตรวจสอบและติดตามผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร หมวดวิชาพลานามัย ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนในโรงเรียนทุกประเภท และทุกระดับการศึกษา ตลอดจนโครงการของชุมชนสถาบันหน่วยงานอื่น
2. ศึกษาคนควา วิเคราะห์วิจัยปัญหาการศึกษา การเรียนการสอนหมวดวิชาพลานามัย ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา

¹กรมพลศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, "คำชี้แจงปริมาณงานและรายงานการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา" พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยข้าราชการครู พ.ศ. 2518, หน้า 1.

3. ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน หมวดวิชาพลาสมาลัย ลูกเสือ อนุภาควาด นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนขงระดับการศึกษา ในมีประสิทธิ- ภาพสูงขึ้นตามนโยบายและเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ

4. จัดทำคู่มือครู เอกสารวิชาการ และวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน

5. จัดประชุมอบรม สัมมนา ครูอาจารย์ หรือผู้บริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริมงาน ทางวิชาการ

6. ดำเนินงานร่วมกับกรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา กรมฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับรวมทั้งการศึกษาพิเศษ และ การศึกษาผู้ใหญ่

7. ปฏิบัติงานตามโครงการหรืองานต่าง ๆ ของกระทรวง กรม และกองต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ

8. ประสานงานระหว่างศึกษานิเทศก์ทุกฝ่าย ทงหน่วยงาน เพื่อพัฒนางานด้าน วิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุภาควาด นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา

9. เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมพลศึกษา

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติงานเฉพาะกิจที่ได้รับ มอบหมายเป็นครั้งคราว หรือเป็นกรณีพิเศษ¹

พิจารณาตามหน้าที่รับผิดชอบของศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษา เห็นว่าหากกำหนดให้ ศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลหรือเป็นเพียงคณะใดคณะหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ย่อมได้ ผลไม่เต็มที่ หรือในบางกรณีอาจจำเป็นต้องละเลยหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะไม่สามารถ ปฏิบัติงานได้ครบถ้วน ด้วยเหตุนี้หน่วยศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาจึงได้แบ่งงานภายในหน่วยออก เป็นส่วนย่อยและจัดแบ่งสรรงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามแนวทางและ เป้าหมายของการจัด การศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดการบริหารงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษา พ.ศ. 2519 ไว้อย่างนี้คือ

¹กรมพลศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, "คำชี้แจงปริมาณงาน และรายงานการ ปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา" พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยข้าราชการครู พ.ศ. 2518, หน้า 4-5.

หน่วยศึกษานิเทศก์ประกอบด้วย

1. ศึกษาธิการกรม
2. ศึกษาธิการเขต
3. ศึกษาธิการจังหวัด

1. ศึกษาธิการกรม มีขอบเขตการดำเนินงานดังนี้

1.1 ศึกษาคนควา วิเคราะห์ วิจัยปัญหาการศึกษา การเรียนการสอน การอบรมนักเรียน การปกครอง การบริหารการศึกษา เพื่อนำมาประกอบในการทำโครงการหรือการปฏิบัติงานตามโครงการ เพื่อแก้ปัญหาหรือรวบรวมเป็นข้อเสนอแนะแก่สถาบันในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ

1.2 คนควา และเรียบเรียงหนังสือ ตำรา วิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชน ตลอดจนกฎกติกาที่หาทุกประเภท เพื่อเผยแพร่ สาขิต นิทรรศการ ประชุมอบรมสัมมนาทางวิชาการพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนแก่สถาบันโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานอื่นทั่วประเทศ

1.3 ศึกษาคนควา ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลทางวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้การ เรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.4 ดำเนินการร่วมกับกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ กรมอาชีววะ กรมฝึกหัดครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชน ในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา

1.5 นิเทศ ตรวจสอบและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อ เสนอแนะในการควบคุมมาตรฐานทางวิชาพลศึกษา สุขศึกษา อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชนในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับการศึกษาในส่วนกลาง

1.6 นิเทศ ประสานงานจัดการอบรมสัมมนาศึกษานิเทศก์และเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด

1.7 นิเทศ ช่วยเหลือแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชนของโรงเรียนในสังกัดส่วนภูมิภาค ทุกระดับทุกประเภท ตามคำร้องขอของเขตและจังหวัด

1.8 ดำเนินการประสานงานกับวิทยาลัยพลศึกษาทุกวิทยาลัย เพื่อ เสนอแนะแนวนโยบายการผลิตครูและบุคลากรด้านพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ ลูกเสือ อนุชาชาติ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนให้สอดคล้องกับแนวของหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่นตามแนวนโยบายของการจัดการศึกษา

1.9 จัดทำโครงการแผนปฏิบัติการจัดการจัดสรรเงินงบประมาณไปยังเขต และจังหวัด ทั้งนี้โดยประสานงานร่วมกับศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด

1.10 ปฏิบัติงานตามโครงการหรืองานต่าง ๆ ของกระทรวง กรม และ กองต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ

1.11 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติงานเฉพาะ วิชาที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว หรือเป็นกรณีพิเศษ

2. ศึกษานิเทศก์เขต มีขอบเขตการดำเนินงานดังนี้

2.1 รับช่วงงานและนโยบายจากศึกษานิเทศก์กรมไปปรับปรุงให้เหมาะสม กับสภาพท้องถิ่น

2.2 จัดทำคู่มือครูและวัสดุอุปกรณ์เพื่อแนะนำให้สถานศึกษาในเขตได้ดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษานั้น ๆ

2.3 นิเทศ ตรวจสอบและติดตามผลวิชาผลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุภาค นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนในเขตการศึกษา

2.4 ศึกษาคนควา วิจัย ปัญหาการเรียนการสอนวิชาผลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ อนุภาค นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชน รวมทั้ง นำขอเสนอแนะ คอกรม เขตการศึกษา และจังหวัดเพื่อแก้ปัญหา

2.5 ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพและวิธีการ เรียนการสอนวิชาผลศึกษา สุขศึกษา อนุภาค นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

2.6 ปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ของกระทรวง กรม กอง และเขตการศึกษาในคานวิชาการตามที่ได้รับโครงการมา

2.7 นิเทศประสานงานจัดอบรมศึกษานิเทศก์จังหวัด และช่วยเหลือศึกษานิเทศก์จังหวัด

2.8 นิเทศช่วยเหลือสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตการศึกษาตามคำร้องขอ

2.9 ประสานงานกับการศึกษานิเทศก์กรม และศึกษานิเทศก์จังหวัด ในการพัฒนาการคานวิชาการ

2.10 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติงานเฉพาะกิจ ที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว หรือเป็นกรณีพิเศษ

3. ศึกษานิเทศก์จังหวัด มีขอบเขตการดำเนินการดังนี้

3.1 ให้ความช่วยเหลือศึกษานิเทศก์เขต ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ของท้องถิ่น

3.2 จัดทำคู่มือครูและวัสดุอุปกรณ์ให้บริการแก่สถานศึกษาทุกระดับ ภายใน จังหวัด

3.3 นิเทศ ตรวจสอบและติดตามผลการใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ดูกีฬา อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมเยาวชนในโรงเรียนทุกระดับ และทุกประเภทภายในจังหวัด

3.4 สํารวจศึกษาค้นคว้า วิจัย ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา อนุชาชาติ นันทนาการ กีฬาและกิจกรรมเยาวชนและทำข้อเสนอแนะ เขต กรม และจังหวัด เพื่อแก้ปัญหา

3.5 คำเนิการปรับปรุงคุณภาพ วิธีการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกระดับและทุกประเภทภายในจังหวัดให้มีคุณภาพสูงขึ้น

3.6 ปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ของกระทรวง กรม กอง เขตการศึกษาและจังหวัดในดานวิชาการ

3.7 นิเทศ ช่วยเหลือสถานศึกษาอื่น ๆ ในจังหวัดตามคำร้องขอ

3.8 ประสานงานกับศึกษานิเทศกรรม ศึกษานิเทศกเขตและศึกษานิเทศกจังหวัดอื่น ๆ ในการพัฒนาการทางดานวิชาการ

3.9 รับขวงงานนโยบายจากศึกษานิเทศกเขตไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

3.10 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติงานเฉพาะกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราวหรือเป็นกรณีพิเศษ¹

จะเห็นได้ว่า ขอบเขตการดำเนินงานของศึกษานิเทศกนั้นกว้างขวางพอสมควร นักวิชาการแต่ละท่านจึง เสนอความคิดเห็นในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศกไว้แตกต่างกันดังนี้

ฮาร์ริส (Harris) ได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศกไว้ 10 ประการ คือ

1. พัฒนาหลักสูตร
2. จัดระบบการสอนแนะนำการสอน
3. จัดครูทำการสอน
4. เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก

¹กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, "คำชี้แจงประมาณงานและรายงานการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก กรมพลศึกษา", พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยข้าราชการครู พ.ศ. 2518, หน้า 4-8.

5. เตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน
6. เตรียมมอบบรมครูประจำการ
7. จัดปฐมนิเทศครูใหม่
8. ช่วยเหลือบริการพิเศษ
9. สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนทั่วไป
10. การประเมินผล¹

กวิน (Gwynn) ได้กล่าวว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ที่ถือว่าเป็นหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล
2. ความรับผิดชอบในด้านการประชาสัมพันธ์และช่วยพัฒนาบริการด้านการสอนของครูให้เป็นไปอย่างได้ผลที่สุด
3. ความรับผิดชอบในฐานะวิทยากรของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาในระดับอื่น ๆ และทำหน้าที่มอบบรมครูประจำการ เผยแพร่โครงการศึกษาให้แก่ครูและประชาชนได้ทราบทั่วกัน²

ลูซิโอ และแมคเนล (Lucio and Mc Neil) กล่าวว่า หน้าที่ของศึกษานิเทศก์มี 6 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) ศึกษานิเทศก์ต้องรู้จักการวางแผนปฏิบัติงานของตนเองและหมู่คณะ เพื่อพัฒนานโยบายทางการศึกษา
2. การบริหาร (Administration) ศึกษานิเทศก์ควรตัดสินใจทำงานด้วยตนเอง

¹Ben M. Harris, Supervisory Behavior in Education (Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1963), pp. 13-14.

²Minor J. Gwynn, Theory and Practice of Supervision (New York : Dodd, Mead and Company, 1961), pp. 27-31.

3. การนิเทศ (Supervision) ศึกษาพิเศษที่มีหน้าที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาให้ดีขึ้น

4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ศึกษาพิเศษก็ ต้องมีส่วนร่วมปรับปรุงหลักสูตร ทำคู่มือครู และช่วยเหลือแบบเรียนให้แก่โรงเรียน

5. การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching) ศึกษาพิเศษก็ ควรสาธิตการสอนให้ครูผู้ใดด้วยตนเองหรือจัดบุคคลอื่นสาธิตให้ดู

6. การวิจัย (Research) ศึกษาพิเศษก็ควรทำการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง เกี่ยวกับเรื่อง การเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน พร้อมทั้งเสนอแนะ แนวความคิดใหม่ ๆ และผลการวิจัยให้ครูทราบ¹

สเวียร์ริงเจน (Swearingen) สรุปหน้าที่ของศึกษาพิเศษในปัจจุบันไว้ 8 ประการ คือ

1. ส่งเสริมการประสานงาน
2. ส่งเสริมการเป็นผู้นำ
3. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
4. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญขึ้น
6. ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอน
7. ส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพของครู
8. สร้างขวัญให้กำลังใจครู ให้ครูรู้สึกมีความมั่นคงและประสบความสำเร็จ

สำเร็จในการปฏิบัติงาน²

006205

¹William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision : A Synthesis of Thought and Action (New York : McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 26.

²Mildred E. Swearingen, Supervision of Instruction : Foundations and Dimensions, (Boston : Allyn and Bacon, 1962), p.42.

ฮาร์ริส และ ลิบา (Harris and Liba) ได้สรุปหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ตามที่เสนอของนักการศึกษาว่า หน้าที่ความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานของศึกษานิเทศก์ คือ การปรับปรุงการเรียนการสอน¹

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า หน้าที่สำคัญของศึกษานิเทศก์คือ คอยดูแลไม่ให้ครูลาสมัยด้วยการจัดประชุมหรือสัมมนา ผลิตเอกสาร วารสาร ตรวจสอบโรงเรียนและช่วยกระตุ้นให้สมาคมของครูมีการเคลื่อนไหวด้านวิชาการต่าง ๆ ตลอดเวลา²

ธีรเทพ ทองสถิตย์ ได้สรุปหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ดังนี้คือ

1. พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรแบบเรียนประมวลการสอนและโครงการสอน
2. จัดประชุมสัมมนา อบรม ปฐมนิเทศครู และเป็นวิทยากร
3. ผลิตวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร วารสาร เผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ
4. วางแผนปฏิบัติงานและแผนบริหารการศึกษาในโรงเรียน
5. ทำการนิเทศ ช่วยเหลือแนะนำความรู้และวิธีสอนใหม่ ๆ ช่วยสาธิตการสอนให้ครูดู พร้อมทั้ง เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอน
6. ทำการประเมินผลติดตามผล ควบคุมมาตรฐานศึกษา
7. วิจัย ค้นคว้า ทดลอง เกี่ยวกับการเรียนการสอน
8. ประชาสัมพันธ์ ติดต่о ประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย
9. ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ครู
10. เสริมสร้างการ เป็นผู้นำและส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์³

¹Chester W. Harris and Marie R. Liba, Encyclopedia of Education Research, (New York : McMillan Company, 1960), p. 1442.

²บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ความสำเร็จและความล้มเหลว (พระนคร : วัชรินทร์การพิมพ์, 2514), หน้า 195.

³ธีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 29-30.

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยเรามีหน่วยศึกษานิเทศก์ อยู่ทั่วประเทศ ถึงแม้ว่าเราจะมีศึกษานิเทศก์อยู่ทั่วประเทศก็จริง แต่ในด้านการเรียน การสอนของประเทศไทยเราก็กังอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะวิชาพลศึกษาซึ่ง เป็นวิชาหนึ่งของการศึกษาที่มีกระบวนการ เรียนการสอนที่ต้องใช้เทคนิคและวิธีการที่แตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไปก็ยังคงมีปัญหาเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนั้น จึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ประชากรที่มีความสามารถในด้านนี้โดยเฉพาะ และผู้ที่ประสาน งานเกี่ยวกับด้านนี้ให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายก็คือ พลศึกษานิเทศก์ ซึ่งจะช่วยทำหน้าที่ ปรับปรุงในด้านการเรียนการสอนรวมถึงการให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ แก่ครูด้วย จากข้อ เขียนของ สมาน แสงมะลิ กล่าวว่ "...มีผู้วิพากษ์วิจารณ์กันโดยทั่ว ๆ ไปว่าศึกษานิเทศก์ ไม่มีประโยชน์ ศึกษานิเทศก์ไม่ม้งานทำ ไม่เห็นทำอะไร ศึกษานิเทศก์ไม่มีอะไรใหม่ ๆ แนะนำครู ดีแต่แนะนำคนอื่น ตัวเองก็ทำไม่ได้..."¹ ซึ่งที่กล่าวมานี้คือ ข้อบกพร่องของศึกษานิเทศก์ที่ยังไม่รูถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองคือพอ

จากบทบาทและหน้าที่ของพลศึกษานิเทศก์ที่ยังไม่ปรากฏแจ่มชัดนี้เอง จึงทำให้ ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาว่าพลศึกษานิเทศก์มีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบมากน้อย เพียงใด เพื่อ เ่นแนวทางในการนิเทศวิชาพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษาใน
ด้านต่าง ๆ คือ
  - 1.1 เกี่ยวกับคุณลักษณะของพลศึกษานิเทศก์
  - 1.2 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการนิเทศ

¹สมาน แสงมะลิ, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์," วารสารสามัญนิเทศก์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม 2514) : 12.

- 1.3 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการเรียนการสอน
- 1.4 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการประเมินผลทางการศึกษา
- 1.5 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการอาคารสถานที่และอุปกรณ์
- 1.6 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 1.7 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการบริหาร
- 1.8 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการบริการชุมชน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา และครูพลศึกษา เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของคณาจารย์ นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา และครูพลศึกษา เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของคณาจารย์ นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา ว่าความคิดเห็นของบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

คณาจารย์ นักศึกษา เป็นบุคลากรประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการนิเทศ ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะ และมีหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะของตนเอง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา หน้าที่และบทบาทของพลศึกษานักศึกษาว่ามีมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณาจารย์ นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกผู้ที่จะเป็นคณาจารย์ นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการนิเทศพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความ

1. ผลศึกษานิเทศก์ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศวิชาพลศึกษา
2. ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการของโรงเรียนประจำจังหวัดทุกจังหวัด
3. ครูพลศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบในการสอนวิชาพลศึกษาทั้งที่มีวุฒิทางพลศึกษาและไม่มีวุฒิทางพลศึกษา

ความจำกัดของการวิจัย (Limitation)

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพลศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลเพียงจังหวัดละ 1 โรงเรียนเท่านั้น จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่สมบูรณ์
2. สำหรับผลศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะผลศึกษานิเทศก์ของกรมพลศึกษาและผลศึกษานิเทศก์เขตเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมถึงผลศึกษานิเทศก์อื่น ๆ เช่น ผลศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงคุณลักษณะของผลศึกษานิเทศก์ รวมถึงบทบาทและหน้าที่ของผลศึกษานิเทศก์เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้อาจจากการตอบแบบสอบถามของประชากร เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้